

GALİLEO HAPİSTE

Bilim ve Din ile İlgili Mitler

Editör: Ronald L. Numbers

Çeviri: İsmail Hakkı Yılmaz

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR..... 11

GİRİŞ / *Ronald L. Numbers* 13

MİT 1

HRİSTİYANLIĞIN YÜKSELİŞİ ANTİK BİLİMİN
ÇÖKÜŞÜNE YOL AÇTI / *David C. Lindberg* 23

MİT 2

ORTA ÇAĞ HRİSTİYAN KİLİSESİ BİLİMİN
İLERLEMESİNİ ENGELLEDİ / *Michael H. Shank* 35

MİT 3

ORTA ÇAĞ HRİSTİYANLARI DÜNYANIN DÜZ
OLDUĞUNU DÜŞÜNÜYORDU / *Lesley B. Cormack* 45

MİT 4

ORTA ÇAĞ İSLAM KÜLTÜRÜ BİLİME SOĞUK
BAKIYORDU / *Syed Nomanul Haq* 55

MİT 5

ORTA ÇAĞ KİLİSESİ

DİSEKSİYONU YASAKLAMIŞTI / *Katharine Park*65

MİT 6

KOPERNİKÇİLİK İNSANI KOZMOSUN MERKEZİ

OLMAKTAN ÇIKARDI / *Dennis R. Danielson*.....75

MİT 7

GIORDANO BRUNO MODERN BİLİMİN

İLK ŞEHİDİYDİ / *Jole Shackelford*.....87

MİT 8

GALİLEO KOPERNİKÇİLİĞİ SAVUNDUĞU İÇİN

HAPSEDİLİP ZULME UĞRADI / *Maurice A. Finocchiaro*99

MİT 9

MODERN BİLİM

HRİSTİYANLIKTAN DOĞDU / *Noah J. Efron*115

MİT 10

BİLİMSEL DEVRİM BİLİMİ DİNİN

BOYUNDURUĞUNDAN KURTARDI / *Margaret J. Osler*129

MİT 11

KATOLİKLERİN BİLİMSEL DEVRİME HİÇBİR

KATKISI OLMADI / *Lawrence M. Principe*.....139

MİT 12

ZİHİN-BEDEN AYRIMINI ORTAYA ATAN İLK İŞİM

RENE DESCARTES İDİ / *Peter Harrison*.....149

MİT 13

İSAAC NEWTON'IN

MEKANİK KOZMOLOJİSİ TANRIYA DUYULAN

İHTİYACI ORTADAN KALDIRDI / *Edward B. Davis*159

MİT 14

KİLİSE İNCİL'E DAYANARAK ANESTEZİ ADI

ALTINDA DOĞUMU YASAKLADI / *Rennie B. Schoepflin*169

MİT 15

ORGANİK EVRİM TEORİSİ DAİRESEL

MUHAKEMEYE DAYANIR / *Nicolaas A. Rupke*179

MİT 16

EVİRİM DARWİN'İN HRİSTİYANLIĞA OLAN

İNANCINI YOK ETTİ – TA Kİ ÖLÜM DÖŞEĞİNDE

YENİDEN DİNE DÖNENE KADAR / *James Moore*193

MİT 17

HUXLEY, EVRİM VE DİN KONUSUNDAKİ

TARTIŞMADA WİLBERFORCE'U

HEZİMETE UĞRATTI / *David N. Livingstone*205

MİT 18

DARWİN DOĞA TEOLOJİSİNİ

YERLE BİR ETTİ / *Jon H. Roberts*217

MİT 19

DARWİN VE HAECKEL, NAZİ BİYOLOJİSİNİN SUÇ

ORTAKLARIDIR / *Robert J. Richards*229

MİT 20

SCOPES DAVASI, EVRİM KARŞITLIĞININ

YENİLGİSİYLE SONUÇLANDI / *Edward J. Larson*239

MİT 21

EİNSTEİN

KİŞİSEL BİR TANRI'YA İNANIYORDU / *Matthew Stanley*249

MİT 22

KUANTUM FİZİĞİ ÖZGÜR İRADE ÖĞRETİSİNİ

KANITLADI / *Daniel Patrick Thurs*259

MİT 23

“AKILLI TASARIM” EVRİME KARŞI BİLİMSEL BİR

MEYDAN OKUMADIR / *Michael Ruse*271

MİT 24

YARATILIŞÇILIK SADECE AMERİKA'YA ÖZGÜ BİR

OLGUDUR / *Ronald L. Numbers*283

MİT 25

MODERN BİLİM BATI KÜLTÜRÜNÜ

LAİKLEŞTİRMİŞTİR / *John Hedley Brooke*297

KATKIDA BULUNANLAR307

DİZİN313

TEŞEKKÜR

Bir dizi kişi ve kurumun desteği olmasaydı bu kitap ortaya çıkmazdı. John Templeton Vakfı'ndan Charsel L. Harper Jr., ile Paul K. Wason maddi ve manevi destek verdiler – ve delillerin bizleri götürdüğü yere gitmemize izin verdiler. Katkıda bulunan isimleri vakfın cömert desteğiyle 2007 yazında bir araya getirerek Pasifik Okyanusu'na bakan British Columbia Üniversitesi'ne bağlı Green College'da bir çalışma konferansı düzenledik. Buradaki ev sahibimiz Keith R. Benson neredeyse başından itibaren bizlerle yakın bir iş birliği içinde çalıştı. Konferans sırasında British Columbia'dan bir grup meslektaşım –John Beatty, Keith Benson, Robert Brain, Alexei Kojevnikov, Adam Shapiro ve Jessica Wang– değerli eleştirilerde bulundular. Bu arada güzide danışma komitesinden, yani Francisco J. Ayala, John Hedley Brooke, Noah Efron, Ekmeleddin İhsanoğlu, Peter Harrison, David C. Lindberg, Margaret J. Osler ve Nicolaas A. Rupke'den hem teşvik hem de yararlı katkılar gördük. Kate Schmit vazgeçilmez bir editoryal destek sağladı. Harvard University Press'ten Ann Downer-Hazel her zamanki gibi mükemmel bir editörlük sergiledi. Hepsine içten teşekkürlerimi sunarım.

GİRİŞ

Ronald L. Numbers

Bu durumda sizlere bu akşam bilimin özgürlüğü için verilen büyük kutsal mücadeleyi –yüzyıllardır süren mücadeleyi– ana hatlarıyla anlatmayı teklif ediyorum. Sert bir mücadeleydi bu! İskender’in, Sezar’ın, Napolyon’un nispeten küçük savaşlarından daha uzun süren, daha şiddetli çatışmalara, daha inatçı kuşatmalara ve daha coşkulu bir stratejiye sahne olan bir savaştı... Modern tarih boyunca sözüm ona dinin çıkarı adına bilime yapılan müdahaleler –bu tür müdahaleler ne kadar itinalı olursa olsun– hem dine hem de bilime sürekli ve korkunç zararlar vermiştir.¹

- *Andrew Dickson White, “The Battle-Fields of Science” (1869)*

Din ile bilim arasında tanık olduğumuz uzlaşmaz çelişki Hristiyanlığın siyasi güç kazanmaya başlamasıyla alevlenen bir mücadelenin devamıdır... Bilim tarihi sadece tekil keşiflerin kaydından ibaret değildir; aynı zamanda çatışan iki gücün, yani bir tarafta insan zekâsının yayılmacı gücüyle öbür tarafta geleneksel inançtan ve insan çıkarlarından kaynaklanan basıncın çatışmasının öyküsüdür.²

- *John William Draper, History of the Conflict between Religion and Science (1874)*

¹ Andrew Dickson White, “The Battle- Fields of Science,” *New-York Daily Tribune*, 18 Aralık 18, 1869, s. 4.

² John William Draper, *History of the Conflict between Religion and Science* (New York: D. Appleton, 1874), vi.

Bilim ve din tarihindeki en büyük mit ikisinin sürekli bir çatışma hâlinde olduğudur. Bu düşüncenin yayılmasında hiç kimse on dokuzuncu yüzyılın Amerikalı iki polemikçisi kadar rol oynamamıştır: Andrew Dickson White (1832-1918) ve John William Draper (1811-1882). Cornell Üniversitesi'nin genç başkanı White, dindar eleştirmenlerin kendisini imansız olarak niteleyip kendi deyişiyle İthaka'da "hakikatin vahyedilen dine göre eğilip bükülmek yerine hakikat adına araştırıldığı bir bilim sığınağı" yaratmaya çalışmakla suçlamasından sonra bilimle din arasında bir savaş yaşandığına inanmaya başladı. 1869 yılının Aralık ayında bir kış akşamı düşünmanlarının suratına tarihle bir şamar indirip onlara "unutamayacakları bir ders" vermek üzere New York City'deki Cooper Union'ın büyük salonuna girdi. Tarihçi "Bilimin Muharebe Alanları" başlığını taşıyan aşırı duygusal konferansta bilim ile din arasındaki "büyük savaş"ın "en çetin muharebelerinin yaşandığı" bazı alanlardan bahsetti. Giordano Bruno'nun "canavar bir dinsiz olarak diri diri yakılışını" Galileo'nun "ıflah olmaz bir imansız olarak işkence görmesini ve aşığılanmasını" anlattı ve konuşmasını bilimin son şehitleriyle, Cornell Üniversitesi ve onun bir türlü rahat verilmeyen başkanıyla bitirdi. Muhtemelen kendisinin de tahmin ettiği gibi konferans daha büyük tartışmaları tetikleyerek bir gözlemcinin deyişiyle "bir anda yaygara ve itirazlara" yol açtı. White sonraki çeyrek yüzyılda konuşmasını *A History of the Warfare of Science with Theology in Christendom* (Hristiyanlıkta Bilim ve Teoloji Arasındaki Savaşın Tarihi) (1896) adlı iki ciltlik bir esere dönüştürdü, eser birçok dile çevrildi ve bugüne kadar birçok baskı yaptı. Elizabeth Cady Stanton'ın keyifle işaret ettiği üzere eserde "ilerlemenin önündeki en büyük engelın İncil olduğunu" gösterdi.³

³ White, "Battle- Fields of Science," 4; Charles Kendall Adams, "Mr. White's 'Warfare of Science with Theology,'" *Forum* (Eylül 1896): 65-78, 67 (çığlık); Elizabeth Cady Stanton, "Reading the Bible in the Public Schools," *The Arena* 17 (1897): 1033-37, 1034.

White *Popular Science Monthly* için zaman zaman "Yeni Bölümler" yazmış ve 1876'da *The Warfare of Science* (New York: D. Appleton, 1876) adıyla